

Projekto “Kritinio mąstymo aukštojoje mokykloje” įgyvendinimas Utenos kolegijoje

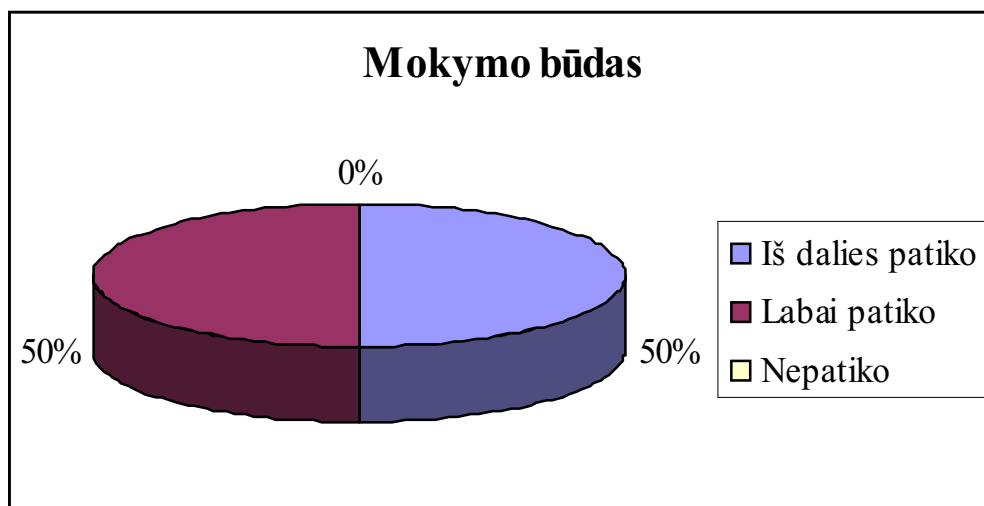
Vykstant Europos integracijos procesams, kuriantis informacinei visuomenei, esant sparčiai mokslo ir technikos pažangai atsiranda būtinybė bet kokios srities specialistui gebėti analizuoti, taikyti turimas žinias naujose situacijose, spręsti problemas, jausti atsakomybę už individualų ir grupės darbą. Kad kolegijos absolventai gebėtų konkuruoti darbo jėgos rinkoje, turi patys imtis atsakomybės už mokymosi rezultatus ir, pasinaudodami naujų informacinių ir telekomunikacinių technologijų teikiamomis galimybėmis mokymuisi, savarankiškai ir padedant pedagogams įgyti žinių ir įgūdžių. Todėl pedagogams iškyla uždavinys mokymo procese panaudoti tuos mokymo metodus, kurie stimuliuoja aktyvią pažintinę veiklą ir yra pagrįsti besimokančiojo aktyvumu.

Norėdami sužinoti apie naujus mokymo/mokymosi ir darbo metodus bei strategijas, 2002m. 6 Utenos kolegijos dėstytojai (2 komandos) pateikė paraiškas dalyvauti ŠDC vykdomame projekte “Kritinio mąstymo ugdymas aukštojoje mokykloje”. Pagrindinis motyvas buvo smalsumas sužinoti apie dar iki šiol negirdėtą *kritinio mąstymo* sąvoką. Darbo ŠDC rezultatai pranoko lūkesčius. Pirmajame projekto etape dalyvaujantys dėstytojai susipažino su metodais ir strategijomis, skatinančiomis kritinį mąstymą ir studentų savarankiškumą. Dalyviai buvo paskatinti naudoti kritinio mąstymo strategijas savo dėstomo dalyko paskaitose, stebėti savo kolegų paskaitas ir aptarti, kas ir kaip pasikeitė jų paskaitose pritaikius KMU schemą.

Po antrojo projekto etapo dėstytojos V.Bartkutė ir R.Puidokaitė integravo KMU programą į savo dėstomus dalykus, o dėst. D.Stunžėnienė parengė pasirenkamąjį modulį „Kritinio mąstymo ugdymas“ (2 kreditai), kurį 2003/2004 mokslo metais Utenos kolegijoje pasirinko 90 teisės ir buhalterinės apskaitos studijų programų antro kurso studentų.

KMU modulis buvo dėstomas trečiame semestre. Pasibaigus kursui, buvo atliktas tyrimas, kaip studentai vertina KMU modulį. Apklausiai buvo pateikta modulio vertinimo anketa. Studentai turėjo atsakyti į klausimus, pasirinkdami vieną iš pateiktų variantų arba įrašydami savo nuomonę. Į anketos klausimus atsakė 90 studentų. Toliau pateikiami modulio vertinimo rezultatai.

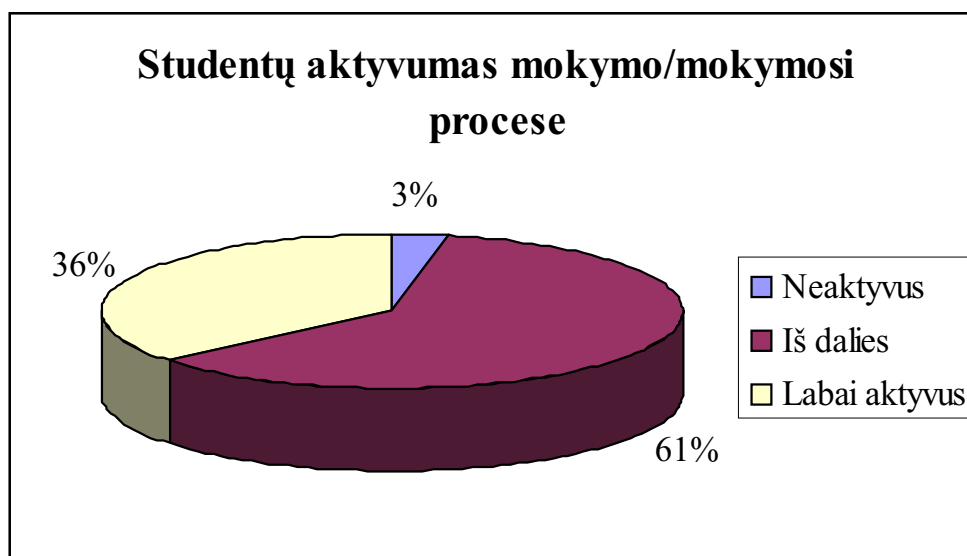
Siekiant išsiaiškinti studentų požiūrį į KMU schemą paremtą mokymą, studentams buvo pateiktas klausimas, į kurį gauti atsakymai pasiskirsto taip (1 pav.):

1 pav.

Nebuvo nė vieno studento, kuriam mokymo būdas, taikant KMU schemą būtų nepatikęs. Reflektuodami studentai pageidavo tokių mokymo metodų ir kitų dalykų paskaitose.

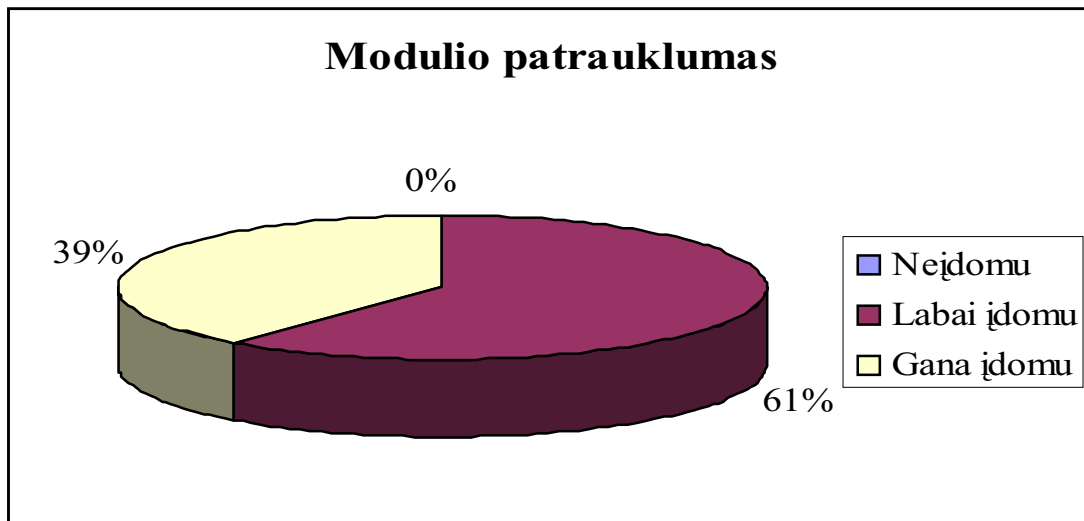
Į klausimą „Ar aktyviai dalyvavote mokymo/mokymosi procese?“ studentai savo veiklą įvertino taip (2 pav.):

2 pav.

Refleksijoje po paskaitų aktyvūs studentai rašė, jog sunku nuolat įtemptai mąstyti, po paskaitos jie jaučiasi išsisėmę ir pavargę. Daug paprasčiau tiesiog konspektuoti dėstytojo aiškinimą ir nesigilinti į dalyko medžiagą iki atsiskaitymo dienos. Tačiau būtent aktyvi veikla, paremta mąstymu, svarbi žinioms įtvirtinti ir pagilinti.

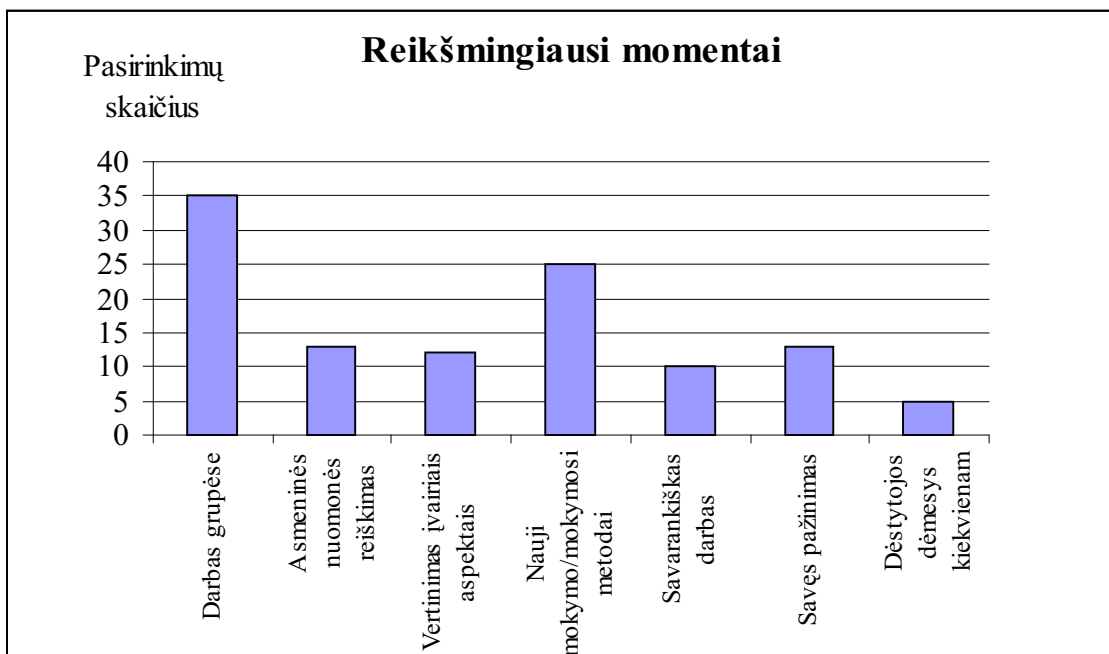
Labai svarbus dėstytojo uždavinys – apgalvoti, kaip sudominti studentus savo dėstomu dalyku. Vienu iš anketos klausimų siekėme išsiaiškinti, ar šis kursas studentams buvo įdomus. Vertinimai pasiskirstė taip (3 pav.):

3 pav.

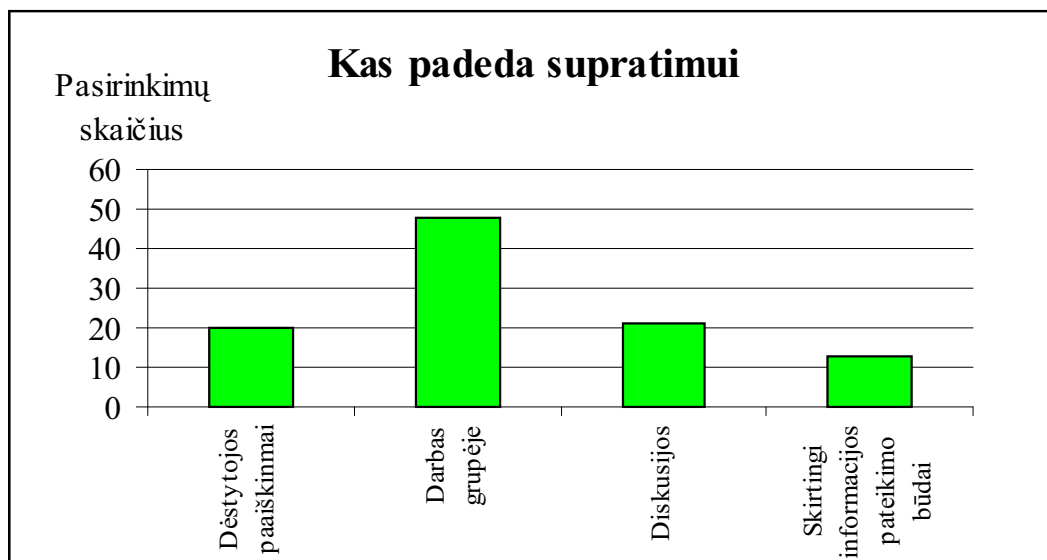
Jei reiktų rinktis iš naujo, šį modulį vėl pasirinktų 60% studentų, likusieji 40% nesirinktų todėl, kad šis modulis tiesiogiai mažai susijęs su studijuojama specialybe. Utenos kolegijos studentai norėtų nagrinėti mokymosi medžiagą (tekstus), tiesiogiai susijusią su jų studijuojama specialybe.

Tyrimo dalyvavę studentai teigia, jog šiame kurse reikšmingiausia jiems buvo darbas grupėse, asmeninės nuomonės reiškimas, vertinimas įvairiais aspektais, nauji mokymo/mokymosi metodai, savarankiškas darbas, savęs pažinimas, dėstytojos dėmesys kiekvienam studentui (4 pav.).

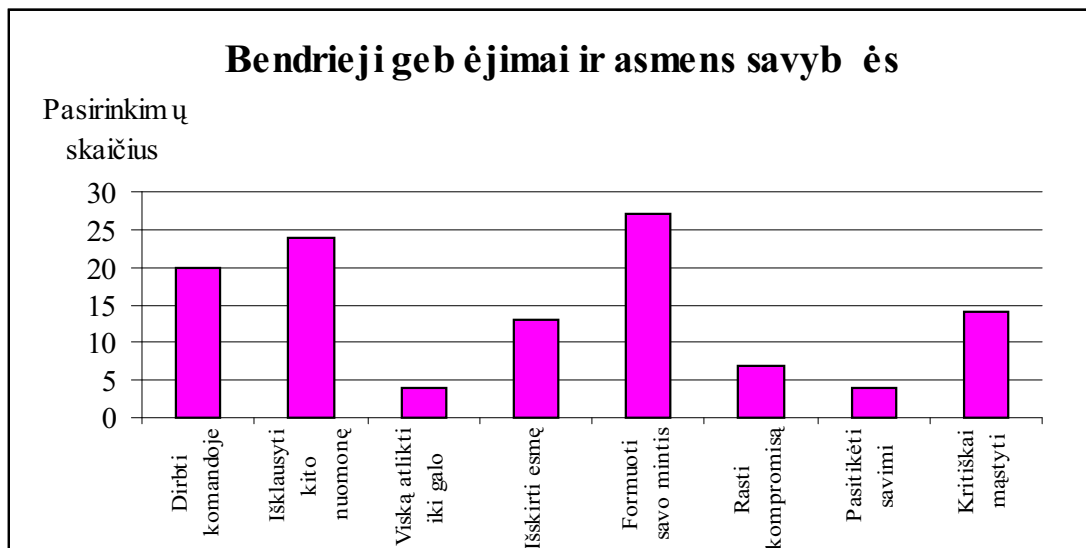
4 pav.

Dėstytojui labai svarbu žinoti, kas padeda studentams geriau suprasti dėstomą dalyką. Studentai anketoje įrašė dėstytojo aiškinimą, darbą grupėje, diskusijas, skirtingus informacijos pateikimo būdus (5 pav.). Pedagoginė patirtis rodo, jog darbas grupėje ir diskusijos skatina besimokančiuosius savarankiškai nagrinėti problemas, kausti kūrybinės veiklos patirtį, ugdyti atitinkamas asmens savybes. Atliekant grupinį darbą svarbu veiklą planuoti taip, kad būtų patenkinti individualūs poreikiai, užsitikrinant reikalingą kitų asmenų paramą. Studentų refleksijoje išryškėjo nuomonė, kad komandinis darbas ne paslepia, bet išryškina asmenybę, kiekvieno indėlį į bendrą rezultato siekimą. Komandinis darbas nepaslepia “tinginio”, nes jis užsitraukia komandos narių nemalonę ir sulaukia neigiamo savęs vertinimo. Diskusijos skatina studento aktyvumą, čia išryškėja jo asmeninė pozicija, išmokstama vertinti oponentų argumentus.

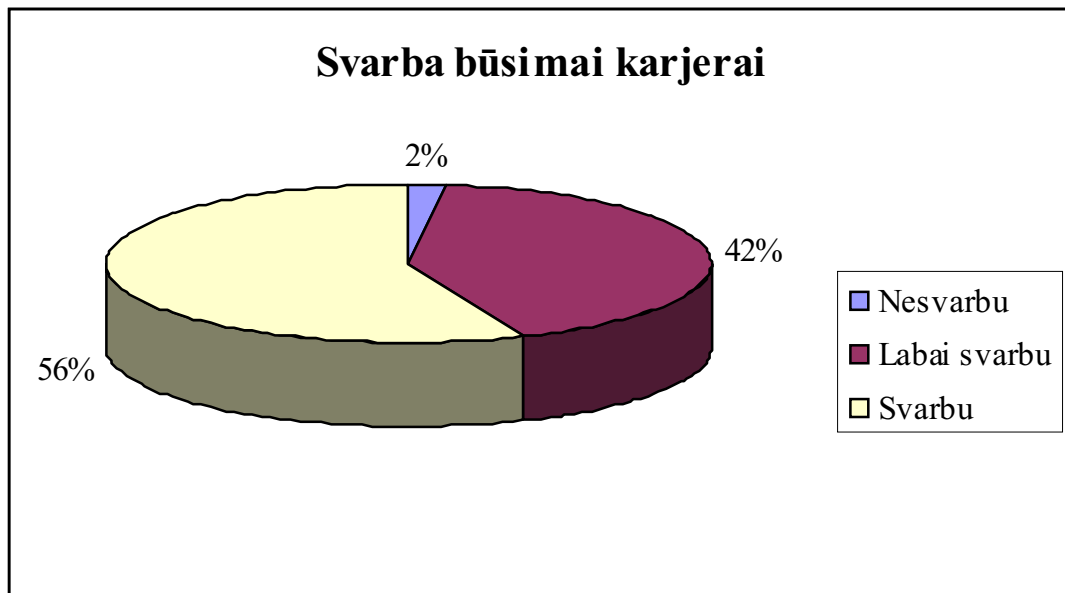
5 pav.

Bet kokioje veikloje ypatingą reikšmę turi bendrieji gebėjimai (BG). Į klausimą „Kokius BG įgijote, kokias asmenines savybes išsiugdėte?“ studentai atsakė taip (6 pav.):

Bendrieji gebėjimai svarbūs kiekvienam besimokančiajam ne tik studijų procese, bet svarbūs ir ateities profesinei veiklai. Studentų manymu, labai svarbu gebėti kritiškai mąstyti, realiai save vertinti ir būti kūrybingam mąstytojui. Net 20 studentų anketoje paminėjo darbą komandoje ir paaiškino, jog dirbdami su kitais išmoko suformuluoti efektyvias strategijas siekiant bendrų tikslų bei veiksmingai planuoti laiką.

Studentų klausėme, ar šis kursas svarbus jų būsimai karjerai (7 pav.):

7 pav.

Anketose galima rasti ir tokią nuomonę: svarbu ne tik karjerai, bet ir tolimesniam gyvenimui, kursas padėjo įgyti naujų gebėjimų, kurių neišugdė kiti dalykai.

Laisvai pasirenkamą modulį „Kritinio mąstymo ugdymas“ studentai įvertino teigiamai. Jų nuomone, kursą reikėtų skaityti ne antrame, o pirmame kurse, nes:

- Dauguma studentų nėra tinkamai pasirengę studijoms aukštojoje mokykloje, kur studijos yra labai intensyvios ir didelis savarankiško darbo krūvis.
- Naujas mokymosi strategijas studentai galėtų taikyti per kitas paskaitas ir savarankiškų studijų metu.
- Darbas grupėse suartina žmones, padeda pažinti grupės draugus kaip asmenybes.
- Ugdomi bendrieji gebėjimai padeda adaptuotis naujoje ugdymo institucijoje.
- Pirmakursiai studentai nežino, kaip išsiaiškinti savo mokymosi poreikius, planuoti mokymosi strategiją.

Remdamiesi šio tyrimo duomenimis ir refleksijos lapeliuose išsakyta studentų nuomone galime teigti, jog **Utenos kolegijoje KMU modulis supažindino studentus su mokymo ir mokymosi strategijomis, padėjo jiems pažinti save ir atsiskleisti kaip asmenybei, parodė būdus, kaip sąmoningai siekti žinių ir sujungti jas į vientisą žinių sistemą.**

Kritinis mąstymas Utenos kolegijoje jau integruotas į modulius “Logikos įvadas” ir “Marketingas”. Moduliai su integruotu kritinio mąstymo ugdymu dėstomi 2003/2004 m.m. pavasario semestre. Palyginus ankstesnių ir šių metų studentų aktyvumą per paskaitas, pastebime, kad studentai tokiose paskaitose yra daug aktyvesni, rodo didesnę susidomėjimą dalyku. Pateikiame paskaitų planų ir studentų darbų, atliktų per šias paskaitas, pavyzdžius.